

De kip verveelt zich

Minder pikkerij bij kippen die veel te doen hebben en graag naar buiten gaan

De helft van de koppels biologische leghennen in Nederland heeft te kampen met ernstige vormen van verenpikkerij, een kwart met matige pikkerij en het resterende deel heeft weinig of geen last. De problemen zijn ernstig. Het Louis Bolk Instituut keek op de bedrijven welke factoren een rol speelden. De resultaten moeten leiden tot adviezen voor pluimveehouders.

zijn. Dit maakte het onmogelijk te bepalen in hoeverre ervaring hierbij een rol speelde of wellicht een andere factor. Factoren die niet gelijkmatig verdeeld waren over de bedrijven, en waarvan dus ook niet te zeggen was in hoeverre ze een risico vormden, waren kippenras, stalrichting en de toepassing van mechanisatie op het bedrijf.

Leeftijd bij aankomst op het legbedrijf

Het merendeel van de koppels (60%) arriveerde op het legbedrijf op een leeftijd van 17 weken, vlak voor het begin van de leg. Een ander deel, 25%, arriveerde op een leeftijd van 6 weken. De kuikens hoefden dan niet meer bijgewarmd te worden, de zogenaamde 'warme opfok' was voorbij. Slechts 8% werd vanaf één dag op het legbedrijf opgefokt. In figuur 1 is te zien dat er een positief verband is tussen de leeftijd bij aankomst en de mate van verenpikkerij. Als ook de groepsgrootte er bij betrokken werd bleek dat bij grotere groepen, van enkele duizenden hennen, meer problemen te verwachten waren dan met kleinere groepen van enkele honderden hennen. Het ging hierbij om dieren die aangekocht werden op een leeftijd van 17-18 weken. Ook hier was de eerder gemaakte opmerking over ervaring en groepsgrootte van toepassing. Opfokken is echter een vak apart en heeft ook een aantal risico's. Niet elk bedrijf is dus gebaat bij eigen opfok, maar er is wel enige nuancering aan te brengen in de leeftijd vanaf wanneer zelf opgefokt wordt.

Soort eigen gedrag

Kippen besteden onder natuurlijke omstandigheden een groot deel van hun tijd aan het zoeken naar voedsel. Met voerketting of voerton wordt het de hedendaagse leghennen zó makkelijk gemaakt, dat ze een groot deel van de tijd moeten vullen met ander

Verenpikken vormt een ernstig probleem in de leghennenhoudery. Foto's Monique Bestman

ONDERZOEK Van 36 koppels op 25 bedrijven was bekend hoe het verenkleed er op een leeftijd van meer dan 50 weken uit zag; leghennen worden meestal na een jaar leggen op een leeftijd van 67 weken vervangen. Een eenvoudige manier om een indruk te krijgen van de mate van verenpikkerij in een koppel is het beoordelen van de schade aan het verenkleed. Behalve de toestand van het verenkleed is bekend hoe deze kippen gehuisvest zijn, hoe de uitloop er uitziet, hoe de hennen de uitloop gebruiken en enkele bijzonderheden van het

dagelijks management op het bedrijf. Aan de hand van deze gegevens zijn trends vast te stellen, die in veel gevallen bevestigen wat de meer ervaren kippenhouders al vermoeden en waar zij ook naar handelen.

Groepsgrootte

De maximale groepsgrootte waarin verenpikkerij redelijk beheersbaar is bleek 2000 dieren te zijn. Grotere koppels hadden altijd te kampen met ernstige verenpikkerij. Echter, de bedrijven met de grootste koppels bleken de onlangs omgeschakelde bedrijven te

gedrag dan voedselzoeken. Eigenlijk wordt het de leggen door al deze gemakken onmogelijk gemaakt om het soorteigen gedrag uit te voeren. Een scharrelgedeelte in de stal met los strooisel biedt weliswaar mogelijkheden voor het natuurlijke scharrelgedrag, maar het wordt pas echt aantrekkelijk als dat scharrelen ook wat oplevert in de vorm van graan. In figuur 2 is te zien dat hoe meer graan er gestrooid werd (dus hoe meer kippen gestimuleerd werden het natuurlijke voedselzoekgedrag te vertonen), des te minder er veren gepikt werd. Dit wordt bevestigd door eerder onderzoek door het Louis Bolk Instituut, waarin een verband tussen grondpikken en verenpikken werd aangetoond en door onderzoek in Engeland. Uit dit laatste onderzoek bleek dat wanneer aan het einde van de legronde het strooisel nog los was er veel minder verenpikkerij werd waargenomen.

Gebruik van de buitenuitloop

Dat biologische kippen de beschikking hebben over uitloop naar buiten betekent nog niet dat ze die ook werkelijk gebruiken. Het hangt er maar van af of ze dat tijdens de opfok geleerd hebben en of de hennen daar tijdens de legperiode voldoende toe gestimuleerd werden. Eén van de vragen aan de aan het onderzoek deelnemende pluimveehouders was welk percentage van hun kippen de buitenuitloop gebruikte. Figuur 3 laat zien blijkt dat naarmate dit percentage hoger was, de verenpikkerij afnam. Ookde meer ervaren pluimveehou-

ders beamen dit. Zij stimuleren hun kippen in het naar buiten gaan door de uitloop te beplanten met bijvoorbeeld mais, hoogstamfruitbomen of wilgengriend. Ook werd wel of een houtwal bij de uitloop betrokken. Het beplante deel van de uitloop kon zo oplopen tot 80%. Hier en daar een enkel boompje blijkt beslist onvoldoende. Kippen zijn immers bosvogels en voelen zich niet thuis in een weiland. Uit het genoemde Engelse onderzoek kwam bovendien ook duidelijk naar voren dat als meer dan de helft van de kippen naar buiten ging, dat er dan minder geveerpikt werd.

Ervaringen

Uit de resultaten blijkt dat verenpikkerij minder is bij ervaren pluimveehouders. Dat lijkt logisch, maar waarin zit hem dan het verschil? De meer ervaren pluimveehouders kopen de hennen aan op jongere leeftijd (6 weken oud). Ook zijn de koppels kleiner, namelijk 500 tot 2000 hennen. Sommigen waren minder of juist meer kippen gaan houden zodra ze de pikkerij beter onder controle

hadden. Gemiddeld strooiden ze meer dan 20 gram graan per hen per dag, de oude Skal-norm. De kippen gingen beter naar buiten en meestal was de uitloop voor het grootste deel begroeid. Hoewel de problemen met verenpikkerij groot zijn, blijkt uit de resultaten dat er voor welwillende pluimveehouders wel degelijk aanknopingspunten zijn voor verbetering.

Andere publicaties over biologische leggennehouderij: PP-uitgave no.86 van Praktijkonderzoek Pluimveehouderij, tel. 055-5066500 en het themanummer van Pluimveehouderij (17 maart 2000), tel. 0314-358358.

